

DOI: <https://doi.org/10.69722/1694-8211-2025-60-94-101>

УДК: 373.3.

Карасартова Ж. Б., пед. илимд. канд., доцент

jyrgalkb@mail.ru

ORCID: 0009-0007-3020-0686

Усенакунова Г. М., магистрант

usonakynova@gmail.com

ORCID: 0009-0007-1756-0310

К. Тыныстанов ат. БИМУ

Каракол ш., Кыргызстан

КЕНЖЕ МЕКТЕП ОКУУЧУЛАРДЫ СЕРГЕК ЖАШООГО ТАРБИЯЛООНУ КАЛЫПТАНДЫРУУНУН ПЕДАГОГИКАЛЫК КӨЙГӨЙЛӨРҮ

Макалада кенже мектеп окуучуларын сергек жашоого тарбиялоону калыптандырууда бир нече окумуштуулардын теорияларына таянып, балдардын ден соолугу, сергек жашоо адаттарынын милдеттери, эрежелери, заманбап билим берүү системасында бул маселе актуалдуу экендиги, балдардын инсандыгын калыптандырууда негизги көңүл ден соолук, сергек жашоого бурулары, кенже мектеп окуучуларынын жашоо шарттарын жакшыртуу, учурда негизги «ден соолук» түшүнүктөрү ачыкталып, кенже мектеп окуучуларды тарбиялоодо сергек жашоого байланышкан ден соолук маселеси боюнча аныктамалар чечмеленип берилген.

Макалада кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого тарбиялоодо балдардын инсандыгынын педагогикалык негиздерин калыптандырууда бир нече максаттуу иштерди уюштуруу керектиги сунушталат. Ошондой эле азыркы билим берүү системасында кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого тарбиялоодо педагогикалык негиздердин бири болгон ден соолукту чыңдоонун формалары ачыкталып, сергек жашоого тарбиялоо милдеттеринин бир нече талаптары берилген. Балдарды сергек жашоого тарбиялоодо окуучуларды сергек жашоого калыптандыруу алардын тарбиялык ишмердүүлүгүнүн мазмуну жана мүнөзү боюнча өзгөчөлүгүн эске алуу менен, кенже мектеп окуучулардын ыктыярдуу иш-аракеттеринин психикалык интенсивдүүлүгүн жөнгө салууда дене кыймыл иш жөндөмдүүлүгүн кыйла оптималдуу даражасын камсыз кылуу керектиги чагылдырылган.

Түйүндүү сөздөр: кенже мектеп окуучу, сергек жашоо, тарбиялоо, ден соолук, калыптандыруу, билим берүү, жүрүм-турум, коом, ишмердүүлүк, инсан.

Карасартова Ж. Б., канд. пед. наук, доцент

jyrgalkb@mail.ru

ORCID: 0009-0007-3020-0686

Усенакунова Г. М., магистрант

usonakynova@gmail.com

ORCID: 0009-0007-1756-0310

ИГУ им. К. Тыныстанова,

г. Каракол, Кыргызстан

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

В статье рассматриваются педагогические проблемы формирования здорового образа жизни у младших школьников. Опираясь на теории ряда ученых, автор подчеркивает, что задачи и правила формирования у детей привычек здорового образа жизни являются

актуальными и важными в современной системе образования. Особое внимание уделяется тому, что здоровье и здоровый образ жизни играют ключевую роль в процессе формирования личности детей, а также улучшения условий их жизни. В статье раскрываются основные понятия, связанные со здоровьем, и приводятся определения, касающиеся проблемы здоровья младших школьников в контексте их воспитания. Автор предлагает организовать ряд целенаправленных мероприятий, направленных на формирование педагогических основ личности детей в процессе воспитания здорового образа жизни. Также обсуждается одна из педагогических основ данного процесса – формы укрепления здоровья, применяемые в современной системе образования. Указаны основные требования к воспитанию младших школьников в духе здорового образа жизни. Подчеркивается необходимость учитывать особенности содержания и характера воспитательной деятельности младших школьников, регулируя психическую интенсивность их произвольной активности и обеспечивая оптимальный уровень их двигательной и физической работоспособности.

Ключевые слова: младший школьник, здоровый образ жизни, воспитание, здоровье, формирование, образование, поведение, общество, деятельность, личность.

Karasartova J. B., Ph.D., associate prof.

jyrgalkb@mail.ru

ORCID: 0009-0007-3020-0686

Usonakunova G. M., master's student

usonakynova@gmail.com

ORCID: 0009-0007-1756-0310

K. Tynystanov Issyk-Kul State University

Karakol, Kyrgyzstan

PEDAGOGICAL PROBLEMS OF FORMING A HEALTHY LIFESTYLE IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

This article addresses the pedagogical problems of forming a healthy lifestyle among primary school students. Based on the theories of several scholars, the author emphasizes that the tasks and principles of developing healthy lifestyle habits in children are relevant and significant in the modern education system. Special attention is paid to the fact that health and a healthy lifestyle play a key role in the process of shaping children's personalities and improving their living conditions. The article clarifies basic concepts related to health and provides definitions concerning the health issues of primary school students in the context of their upbringing. The author proposes organizing a series of targeted activities aimed at forming the pedagogical foundations of children's personalities during the process of fostering a healthy lifestyle. One of the pedagogical foundations of this process—methods of strengthening health used in the modern education system—is also discussed. The article outlines the main requirements for educating primary school students in the spirit of a healthy lifestyle. It highlights the necessity of considering the specifics of the content and nature of educational activities for primary school students, regulating the psychological intensity of their voluntary activities, and ensuring an optimal level of their motor and physical performance.

Key words: primary school student, healthy lifestyle, education, health, formation, learning, behavior, society, activity, personality.

Учурда заманбап билим берүү системасынын эң маанилүү милдеттеринин бири болуп кенже мектеп окуучулардын инсандыгын калыптандыруу саналат. Ошондуктан бул макала кенже мектеп окуучулардын негизги көңүлү ден соолук, сергек жашоого жана балдардын жашоо шарттарын жакшыртуу жөнүндө маалыматтарды изилдөөгө багытталган.

Бүгүнкү күндө коомдун күнүмдүк ишмердүүлүгү үчүн зарыл болгон негизги категория катары балдардын ден соолугун жетишерлик терең таануу социолог-

философтор, психологдор жана биологдор арасында барган сайын көбүрөөк изилденүүдө.

Негизги «ден соолук» түшүнүгүн аныктабай, ден соолуктун коом үчүн ролун түшүнбөй туруп, кенже мектеп окуучуларды тарбиялоодо сергек жашоого байланышкан ден соолук маселесин ийгиликтүү чечүү өтө кыйын болгондуктан, төмөнкү теорияларга таянсак болот. Буга байланыштуу, Н. М. Амосов балдардын ден соолугунун маанилүүлүгүн белгилеп: «Коомдун дени сак болсо, балдардын дени сак болот», - дейт [2]. Өз кезегинде, Б. Н. Чумаков: «Балдардын ден соолугу – бул адамдын активдүү жашоосу менен акыл-эс дене кыймыл иш жөндөмдүүлүгүнө жана активдүүлүккө туура келген анын психикалык касиеттерин физиологиялык сапаттарын сактоо жана өнүктүрүү процесси», - деп баса белгилеген [1].

Балдардын ден соолугу – бүтүндөй организмдин иштешинин эң жогорку интегралдык көрсөткүчү, мында анын бардык компоненттери системалаштырылган жана өз ара тыгыз байланышта, активдүү жашоо идеясына жана анын узактыгына таасир этет [4].

И. И. Брехмандын пикири боюнча; «Балдардын ден соолугу коомдун жыргалчылыгын чагылдырган карта катары кызмат кылышы керек» [8]. Бул аныктама «Адам маалымат агымында» деген түшүнүктөн келип чыккан. Балдардын ден соолугу – бул жаш куракты эске алуу менен туруктуулукту сактоо жөндөмдүүлүгү, ал эми сенсордук, оозеки структуралык маалымат аспектилеринде сандык жана сапаттык өзгөрүүлөрдү атасак болот.

Ошондой эле балдардын саламаттыгын В. П. Казначеев психологиялык, биологиялык жана физиологиялык функцияларды эмгекке жемиштүү, узак өмүр сүрүү менен кантип сактоо жана өнүктүрүү процесси катары аныктайт [7].

М. Карловен балдардын ден соолугун сапаттык жана сандык жактан мүнөздөп, ушуга байланыштуу ал «балдардын ден соолугу» түшүнүгү негизги актуалдуу маселе экендигин баса белгилеп, организмдин азыркы абалы, анын реалдуу мүмкүнчүлүктөрү, потенциалдуу резервдери, ден соолуктун деңгээлинин өзгөрүшүнүн бир нече аспектилерин аныктаган [4].

М. Я. Виленский бул концепцияны балдардын адаптациялоо жөндөмдүүлүгүн жогорулатуучу, тарбиялык, эмгектик, социалдык милдеттерди аткарууга мүмкүндүк берүүчү, алар тарабынан жөнгө салынуучу күнүмдүк турмуштун нормаларын, баалуулуктарын, маанилерин жана анын натыйжаларын камтыган адамдын жашоосунун формаларынын, биологиялык функцияларынын ыкмаларынын комплекси катары аныктайт [5]. Ушуга байланыштуу, кенже мектеп окуучуларды тарбиялоодо инсандын жана коомдун бир бөлүгү катары балдардын ден соолугуна жетишүүгө мүмкүн болгон маанилүү максаттардын бири катары сергек жашоого тарбиялоо кабыл алынган.

Учурда, тилекке каршы, балдардын инсандык табиятына байланыштуу сергек жашоого тарбиялоо боюнча көптөгөн суроолорго жооп алына элек.

Кенже мектеп окуучуларды тарбиялоодо окуу процессинде сергек жашоо педагогикалык негиздерин калыптандыруунун натыйжалуу ыкмаларынын бири болуп ден соолуктун өнүгүү тарыхын билүү саналат.

Ден соолуктун педагогикалык негиздерин калыптандырууда орус окумуштуусу М. В. Ломоносовдун эмгектери педагогикалык чоң мааниге ээ [2]. Анын пикиринде, медицина – «адамзат үчүн эң пайдалуу илим», балдардын ден соолугун коргоого, гигиенага, тамактанууга кам көрүп, ден соолукту чыңдоодо жана өнүгүүдө дене кыймыл көнүгүүлөрү маанилүү ролду ойнорун да далилдеген [3].

Кенже мектеп окуучуларга сергек жашоого тарбиялоонун түрдүү формаларын колдонуу менен, балдардын инсандыгынын педагогикалык негиздерин калыптандыруу боюнча максаттуу иштердин оптималдуулугун уюштуруу керектиги сунушталат. Билим берүүдө кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого тарбиялоодо педагогикалык негиздерде ден соолукту чыңдоонун формалары эки топко бөлүнөт. Биринчи топ класста аткарылуучу сергек жашоо боюнча тарбиялык процессти билдирет, экинчи топ билим берүү процессинен тышкары ден соолукту чыңдоочу сергек жашоого тарбиялоонун каражаттарын белгилейт. Кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого тарбиялоо менен билим берүүдө спорттун жана эс алуу ишинин ар кандай түрлөрүн активдүү колдонуп балдардын ден соолугун чыңдоо, тарбиялоо милдеттерин чечсе болот.

Балдарды сергек жашоого тарбиялоодо коюлуучу негизги талаптар төмөнкүлөр болушу керек:

- кенже мектеп окуучулардын ден соолугунун абалын, дене кыймыл өнүгүүсүн эске алуу менен аларга болгон мамилер;
- кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого комплекстүү тарбиялоодо алардын ден соолугун чыңдоо, билим берүү жана тарбиялоо милдеттерин чечүү;
- ар бир окуучунун педагогикалык билимдеринин негизинде тарбиянын баалуулуктарын жана ден соолугунун абалын изилдөө;
- муктаж болгон окуучуларга турмуштук маанилүү иш-аракеттерди, анын ичинде биринчи жардам көрсөтүү көндүмдөрүн өздөштүрүү;
- кенже мектеп окуучулардын өз алдынча окуусун, дене тарбия көнүгүүлөрүн жасоосун, күнүмдүк окуу жана эс алуу режимин, жеке жана коомдук гигиенаны сактоого жана гигиеналык каражаттарды кыйла натыйжалуу колдонуусун, организмди психофизикалык жөнгө салуу көндүмдөрүн жана ыкмаларын өздөштүрүү;
- балдарды сергек жашоого окутуунун жана тарбиялоонун эффективдүү ыкмаларын колдонууда кенже мектеп окуучулардын ден соолукту чыңдоо иштерин туруктуу жогору сезимдерин калыптандырууга багытталган методдорго басым жасалууга тийиш, бул балдардын психикалык активдүүлүгүнө өбөлгө түзүп, сергек жашоо боюнча зарыл билимди өздөштүрүүдө өз алдынчалыктын жана чыгармачылык активдүүлүктүн далили боло алат;
- кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого тарбиялоодо балдарга тийгизген таасир көп тараптуу болууга тийиш: балдарды сергек жашоого калыптануу, балдардын тарбиялык ишмердүүлүгүнүн мазмуну жана мүнөзү боюнча өзгөчөлүгүн эске алуу керек. Кенже мектеп окуучулардын дене кыймыл жана ыктыярдуу аракеттеринин психикалык интенсивдүүлүгүн жөнгө салуу менен дене кыймыл иш жөндөмдүүлүгүн кыйла оптималдуу даражасын камсыз кылуу керек;
- кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого тарбиялоодо дене тарбия сабагынын милдеттүү талаптарынын бири болуп чейректе, жарым жылдыкта, окуу жылында окуу сабактарынын үзгүлтүксүздүгү жана этаптары саналат;
- балдарды сергек жашоого тарбиялоо ден соолукту чыңдоочу милдеттерин эске алуу менен, инсанды калыптандыруунун, өркүндөтүүнүн жана тарбиялоонун жалпы милдеттери менен өз ара байланышта болушу керек;
- бүтүндөй 40-45 мүнөт бою кенже мектеп окуучулардын физикалык активдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн дене тарбия сабагы менен чектелген убакытты (сабактын тыгыздыгы) натыйжалуу пайдалануу керек. Балдарды сергек жашоого

тарбиялоодо дене тарбия көнүгүүлөрүн эске алуу менен туура айкалыштыруу, аны дене тарбия маданиятына калыптандыруу жана өзүнүн ден соолугун же кошумча тапшырмалар боюнча керектүү маалыматтар менен толуктоо керек;

- сергек жашоого тарбиялоодо кенже мектеп окуучуларга өз убагында жардам көрсөтүү, бул үчүн көмөкчү дене тарбия көнүгүүлөрүн аткарууну камсыз кылуу;

- кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого тарбиялоодо балдардын өз кыймыл-аракеттерин калыптандырууга, көзөмөлдөөгө практикалык көндүмдөрдү жана аларды өркүндөтүү милдетин коюу зарыл: бул абал балдардын ден соолугунун абалына, физикалык өнүгүү деңгээлине жана физикалык даярдыгына көз каранды;

- балдарды сергек жашоого тарбиялоодо окуу процессин пландаштырууда экологиялык шарттарды да эске алуу зарыл маселе болуп саналат.

Белгилүү болгондой, балдардын инсандык сапаттарын конкреттүү кыймыл-аракетке мобилизациялоо шартында анын аң-сезими инсан катары калыптанат.

Кенже мектеп окуучунун инсанын сергек жашоого тарбиялоонун педагогикалык негиздерин калыптандыруу билим берүү процессинде ден соолукту чыңдоочу тарбиянын жардамы менен системалуу түрдө балдарга тарбиялык иштерди жүргүзүүнү камтыйт.

Билим берүү мекемелеринде сергек жашоого тарбиялоо – ден соолукту чыңдоо системасынын негизги максаты, башкача айтканда, кенже мектеп окуучуларды ар тараптуу өнүктүрүү, айрыкча, балдарды сергек жашоого жана оптималдуу кыймыл-аракетине калыптандыруу негизги маселе болуп саналат. Кенже мектеп окуучуларын сергек жашоого тарбиялоо иштеринин мазмуну балдардын жашоосун динамикалуу өнүктүрүүгө, коомдук маанидеги баалуулуктарды кайра жаратууга мүмкүндүк берген эң маанилүү сапаттарды, касиеттерди жана жөндөмдөрдү чагылдырат. Алардын эң маанилүүсү – балдардын сергек жашоого болгон даярдыгы жана жөндөмдүүлүгү, кенже мектеп окуучулардын ден соолуктарына кам көрүү үчүн сергек жашоо боюнча билимин, көндүмдөрүн, жөндөмдөрүн жана аларды өнүктүрүүнү калыптандыруу актуалдуу болуп эсептелет.

Бул этапта коомду кайра куруу инсандын рухий жана физикалык өнүгүүсүнүн резервдери бар адамдарды ар тараптуу өнүктүрүүгө көмөктөшүүчү эффективдүү каражаттарды издөө менен коштолот.

Демек, билим берүү жана окуучуларды сергек жашоого тарбиялоонун педагогикалык негиздерин калыптандыруу проблемасы окутуунун бардык курактык мезгилдеринде эң маанилүү көйгөйлөрдүн бири болуп саналат.

Балдардын инсандыгын калыптандыруу үчүн жагымдуу мезгил кенже мектеп курагы болуп саналат. Бүгүнкү күндө мектеп кенже мектеп окуучуларды социалдаштыруунун эң маанилүү курамдык бөлүгү болууга тийиш жана боло алат. Мектеп балдарды сергек жашоого калыптандыруунун субъектиси болуу менен, балдардын руханий жана физикалык күч-кубаты болуп саналат [5].

Кенже мектеп окуучулары үчүн билим берүү программаларында сергек жашоого тарбиялоонун төмөнкү мазмунуна көңүл бурушат:

1. Мектепте балдарды окуутуда оптималдуу күн тартибин көзөлгө алуу. Мектептеги окуу зарыл ишмердүүлүк экендигин аныктоо. Тамактануунун күн тартиби жана бош убакытты эске алуу. Уйкунун мааниси жана ролу боюнча түшүнүк берүү. Окуучулардын мектептеги жүрүм-турумуна; мугалим менен окуучунун, окуучулардын ортосундагы мамилелери, балдардын мектепте жана коомдук жайларда өз жүрүм-турумун өз алдынча башкарууну, билимдерге, билгичтерге жана көндүмдөргө үйрөтүү керектиги берилген.

2. Кенже мектеп окуучулардын өзүнө кантип гигиеналык эрежелерди сактоону үйрөтүү. Балдарга тазалыктын эрежелерин, көндүмдөрүн жана адаттарын үйрөтүү. Териге, көзгө тиштерине, колдоруна жана буттардын абалына кам көрүүнү, ар кандай жаракат алгандарга биринчи жардам көрсөтүүнү үйрөтүү.

3. Өзүнүн ден соолугуна кам көрүү: оорунун башталыш себептерин, оорулардан сактанууну, дарылар жөнүндө билимдерин, суу, температура жана аба менен чыңдоонун жалпы эрежелерин жана ыкмаларын, респиратордук инфекциялардын алдын алууну, өзүн-өзү массаждоо ыкмаларын, дем алуу эрежелерин үйрөтүү.

4. Кенже мектеп окуучуларды жашоо коопсуздугун камсыз кылууга, үйдө, көчөдө, мектепке баратканда, транспортто, сууда, жаратылышта жүрүм-турум эрежелерин сактоого, курт-кумурскалардан туура сактанууга, жаныбарлар менен иштөөгө, үй шартында травмалардын алдын алууга: отко, электр тогуна, көгөргөн жерлерге, сыныктарга, кесиктерге каршы күрөшүү эрежелерин, өрт, суу ташкыны, жер титирөө, табигый кырсыктар жана экстремалдык кырдаалдарда жүрүм-турум эрежелери жөнүндө идеяларды үйрөтүү, тамак-аштан, газдан, түтүндөн ууланганда, ашыкча ысып кеткенде жана ысыганда, күйүккө жана үшүккө, көзгө, мурунга, тамакка бөтөн заттар киргенде, курт-кумурскалар, жыландар, ит жана башка жаныбарлар чакканда жардам көрсөтүү.

5. Көбөйүү процесси жөнүндө жалпы түшүнүк. Балдардын жана кыздардын дене түзүлүшүнүн окшоштугу жана айырмачылыгы, баланын төрөлгөнгө чейинки өнүгүүсү, балага кам көрүү чеберчилиги. Кыздар менен балдардын өнүгүүсү, алардын мамилеси. Үй-бүлөдө ата менен эненин ролу, үй-бүлө мүчөлөрүнүн мамилелери жана ролдорун айтуу.

6. Жалпы физикалык өнүгүү, кыймылдуу оюндар жана дене-кыймыл көнүгүүлөрү: адамдын таяныч-кыймыл аппараты, сөөктөрү, булчуңдары, муундары, ар тараптуу физикалык өнүгүүсү. Дене салмагынын жетишсиздиги жана ашыкча болушу, өсүү динамикасы жана физикалык өнүгүүнүн комплекстүүлүгү. Негизги физикалык сапаттар: күч, чыдамкайлык, ылдамдык, шамдагайлык, ийкемдүүлүк жана аларды өнүктүрүүнүн жолдору, дене-кыймыл иш жөндөмдүүлүгүнүн көрсөткүчтөрү, Дене-кыймыл иш жөндөмдүүлүгүнүн көрсөткүчтөрүн жогорулатууда, физикалык кыймылсыздыкты жеңүүдө, ашыкча иштөөнүн алдын алууда, физикалык машыгуу учурунда өзүн-өзү башкарууда кыймылдуу оюндардын жана физикалык көнүгүүлөрдүн ролу. Балдарды сырттагы оюндарга жана физикалык көнүгүүлөргө (командалык, жекеме-жеке же жалгыз күрөшкөнгө ж. б.) үйрөтүү.

7. Этикалык тарбия: жүрүм-турумдун жалпы эрежелери; "жакшы", "жаман", "көрө албастык", "ач көздүк" туура эмес, жаман көрүнүштөр экендигин, ата-энелерди жана аксакалдарды милдеттүү түрдө угуу керектигин, улгайган адамдар менен баарлашууда, коомдук жайларда, кечеде, дасторкондо жүрүм-турум эрежелерин сактоого, досторду туура тандоого багыттоо. Кийимге коюлуучу талаптар, бош убакытты өткөрө билүү жөнүндө: карыларга, аялдарга жардам берүү зарылчылыгы, жаман адаттар, андан арылуу жолдору.

Ден соолук проблемасы менен балдардын сергек жашоого тарбиялоо жөнүндөгү билим, билгичтик жана көндүмдөр ортосунда өз ара байланыштар бар экендиги талашсыз. Демек, балдарды ден соолугун сактоо, чыңдоо үчүн колдонулуучу сергек жашоого тарбиялоонун педагогикалык негиздерин калыптандыруунун маалыматтык

жана практикалык ыкмаларына негизделген ар түрдүү каражаттар жана ыкмалар менен тааныштыруу, сергек жашоо образынын зарылдыгына тарбиялоо негизги маселелерден болуп саналат [5].

Кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого тарбиялоонун педагогикалык негиздеринин төмөнкүдөй милдеттери каралган:

- балдардын ден соолугун чыңдоону жана сактоону илимий-педагогикалык жактан негиздөө;

- ден соолукту чыңдоочу дене тарбия баалуулуктарын, балдардын жаш курагынын оптималдуу мүмкүнчүлүктөрүн окуучулардын калыптанган ан-сезиминин чөйрөсүнө багыттоо;

- балдарды биринчи класстан баштап ден соолукту адамдык баалуулуктардын бири катары баалоого үйрөтүү;

- балдарда сергек жашоо үчүн калыптанып калган шыктандырууну калыптандыруу;

- баланын ден соолугун сактоо жана чыңдоо үчүн тийиштүү шарттарды түзүү үчүн билим берүү мекемелеринин педагогикалык жамаатынын жана үй-бүлөнүн күч-аракетин топтоо;

- адамдын организмде болуп жаткан физиологиялык процесстер жөнүндө билим берүү;

- баланын дене тарбия көнүгүүсүнө физиологиялык муктаждыгын сактоого үйрөтүү;

- балдарды организмдин функционалдык мүмкүнчүлүктөрүн туура пайдаланууга үйрөтүү;

- балдарда ден соолугуна өз алдынча баа берүүнү калыптандыруу;

- балдарды дары-дармексиз ден соолугун сактоого үйрөтүү;

- чыңдоо процедураларын колдонууга кызыгууну, муктаждыкты жана адатты өнүктүрүү;

- кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого калыптандырууда педагогикалык негиздердин зарыл шарты катары окуучулардын кыймыл активдүүлүгүн жогорулатуу;

- үзгүлтүксүз көнүгүүлөрдүн зарылдыгын өнүктүрүү.

Макалада кенже мектеп окуучуларды сергек жашоого калыптандыруунун педагогикалык негиздерин калыптандыруудагы көйгөй – баланын инсандыгын индивидуалдык өнүктүрүү процессинде өз ден соолугуна болгон жогорку сезимдерин аныктоо жана ден соолук маданиятына тарбиялоо экендиги берилди.

Адабияттар:

1. Ильин, Е. П. От культуры физической к культуре здоровья [Текст] / Е. П. Ильин. - М., 2000.

2. Жумалиева, Ж. М. Жаш курак психологиясы [Текст] / Ж. М. Жумалиева. - Бишкек, 1999.

3. Жумалиева, Ж. М. Курактык өнүгүү психологиясы [Текст] / Ж. И. Жумалиева, К. М. Кожогелдиева. - Бишкек, 2000.

4. Макарова, Г. А. Спортивная медицина [Текст] / Г. А. Макарова. - М., 2006.

***НАРОДНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ. ПЕДАГОГИКА.
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ***

5. Мамытов, А. М. Основы здорового образа жизни : учебное пособие [Текст] / А. М. Мамытов, А. А. Имангалиев. - Бишкек, 2005.

6. Мамытов, А. М. Дене тарбия маданияты : окуу куралы [Текст] / А. М. Мамытов. - Бишкек, 2008.

7. Клочков, Т.П. Программы психофизического оздоровления «Человек, здоровье, физическая культура» [Текст] / Т. П. Клочков, Т. П. Клочков. - Коломна, 2002.

8. Физическая культура. Программа для общеобразовательных школ [Текст] / Составители: А.М. Мамытов, Е. П. Ильин. - Бишкек, 2004.